

พระราชบัญญัติสหกรณ์

ประเมศวร์ อินทรชุมนุม
อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ
สำนักงานอัยการสูงสุด

ประวัติศาสตร์ความเป็นมากฎหมายสหกรณ์

- พระราชบัญญัติสมาคม พ.ศ.๒๔๕๗
- พระราชบัญญัติสมาคมเพิ่มเติม พ.ศ.๒๔๕๙
- พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.๒๔๗๐
- พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.๒๕๑๑
- พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.๒๕๔๒

แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์

พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริ ว่า

“สหกรณ์ คือ สมาคมชนิดที่ราษฎรผู้ทำการเพาะปลูกแล
หากินด้วยการขายรวบรวมกันตั้งขึ้นเพื่อยังความจำเป็น
ให้เกิดแก่หมู่ด้วยวิธีรวมกำลังบำรุงตนเองแลประหยัด
ค่าใช้จ่ายแต่ที่พอควร มิใช่ตั้งขึ้นเพื่อจะหากำไรมาจำแนก
ในสมาชิกนั้น”

พระราชบัญญัติสมาคมเพิ่มเติม พ.ศ.๒๔๕๙

แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์

พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริ ว่า

“หมู่ชนนั้น ๆ ควรได้รับการอุดหนุนให้ตั้งสหกรณ์ขึ้นอีก
เพื่อให้เกิดการประหยัดค่า การช่วยซึ่งกันและกันและ
การช่วยตนเอง เป็นทางอีกทางหนึ่งซึ่งเผยแพร่ความ
จำเป็นทรัพย์และจำเป็นธรรมในบ้านเมืองให้ยิ่งขึ้น”

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.๒๔๗๑

แก้ไขเพิ่มเติมวรรคหนึ่งของมาตรา ๙

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๓

- ผู้แทนสำนักงบประมาณ ก็เป็น ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ
- ผู้แทนกระทรวงการคลัง ก็เป็น ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
- ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ก็เป็น ผู้จัดการใหญ่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

แก้ไขเพิ่มเติมวรรคหนึ่งของมาตรา ๙

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๓

- **อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นรองประธานกรรมการ คพช. แก้ เป็น ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์**
- **ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ แก้เป็น ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ**
- **อธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม แก้เป็น ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม**
- **ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แก้เป็น เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**

แก้ไขเพิ่มเติมวรรคหนึ่งของมาตรา ๙

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๓

- **เพิ่มเติม ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประธานกรรมการธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ให้เป็นกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ**
- **ยกเลิกการกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติของ เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร อธิบดีกรมการค้าภายใน อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมปศุสัตว์**

แก้ไขเพิ่มเติมวรรคหนึ่ง มาตรา ๑๕

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๕

นายทะเบียนสหกรณ์

- แก้ไขวรรคหนึ่ง เดิมปลดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นนายทะเบียนสหกรณ์ แก้ไขเป็นอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๓๐

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๕

- คณะกรรมการบริหาร กพส.
- แก้ไขวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ประธานกรรมการ กพส. (เดิมปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์)
- วรรคสี่ ให้กรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดอำนาจหน้าที่บริหาร กพส. ตลอดจนตรวจสอบติดตามและประเมินผลงานของสหกรณ์ (เดิมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์)
- เพิ่มเติมวรรคสาม การเลือกผู้แทนกลุ่มเกษตรกรเพื่อให้รัฐมนตรีแต่งตั้ง

เพิ่มเติม มาตรา ๓๑

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๖

การดำรงตำแหน่งของกรรมการบริหาร กพส.

- เพิ่มเติมให้นำมาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งของกรรมการบริหาร กพส. ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้แทนกลุ่มเกษตรกรโดยอนุโลม

แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๘๒

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖

การใช้สิทธิเรียกร้องหรืออายัดค่าหุ้นของสมาชิก

- **วรรคสอง แก้ไขเป็น** ในระหว่างที่สมาชิกภาพของสมาชิกยังไม่สิ้นสุดลง ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของสมาชิกใช้สิทธิเรียกร้อง หรืออายัดค่าหุ้นของสมาชิกผู้นั้น และเมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลง สหกรณ์มีสิทธินำเงินตามมูลค่าหุ้นที่สมาชิกมีอยู่มาหักกลบลบหนี้ที่สมาชิกผูกพันต้องชำระหนี้แก่สหกรณ์ได้ และให้สหกรณ์มีฐานะเป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิพิเศษเหนือเงินค่าหุ้นนั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๐๘๒/๒๕๕๒

เงินค่าหุ้นของผู้คัดค้านซึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาและเป็นสมาชิกของสหกรณ์ผู้ร้องที่ ๒ ที่ได้ชำระแก่ผู้ร้องที่ ๑ ไปแล้ว แม้เป็นเงินทุนของผู้ร้องที่ ๒ แต่ผู้คัดค้านก็ยังมีสิทธิเรียกเอาคืนได้

อีกทั้งมิใช่ทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๕, ๒๘๖ เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงมีคำสั่งให้ผู้ร้องที่ ๒ จัดส่งเงินจำนวนดังกล่าวให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้

ทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

- พ.ร.บ. การรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๙๔ มาตรา ๑๓
- พ.ร.บ. การไฟฟ้านครหลวง พ.ศ. ๒๕๐๑ มาตรา ๑๔
- พ.ร.บ. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. ๒๕๐๓ มาตรา ๑๔
- พ.ร.บ. การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๑๒
- พ.ร.บ. ว่าด้วยการยึดทรัพย์สินของภสิกร พ.ศ. ๒๔๗๕

ประโยชน์ที่สหกรณ์ได้รับ

- สหกรณ์มีฐานะเป็นเจ้าของหุ้นบุริมสิทธิพิเศษ กล่าวคือ เงินตามมูลค่าหุ้นที่สมาชิกมีอยู่ต่อสหกรณ์ สหกรณ์มีสิทธินำมาชำระหนี้ได้ก่อนเจ้าหนี้อื่น (เจ้าหนี้สามัญ) และมีสิทธิในการหักกลบลบหนี้ได้ก่อนที่จะนำส่งค่าหุ้นให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อชำระหนี้แก่เจ้าหนี้สามัญ

เพิ่มเติม มาตรา ๘๒/๑

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๗

การหักเงิน ณ ที่จ่าย

- เพิ่มเติมว่า เมื่อสมาชิกได้ทำความยินยอมเป็นหนังสือไว้กับสหกรณ์ ให้ผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานของรัฐ หรือนายจ้างในสถานประกอบการ หรือหน่วยงานอื่นใดที่สมาชิกปฏิบัติหน้าที่อยู่หักเงินเดือนหรือค่าจ้าง หรือเงินอื่นใด ที่ถึงกำหนดจ่ายแก่สมาชิคนั้น เพื่อชำระหนี้หรือภาระผูกพันอื่นที่มีต่อสหกรณ์ ให้แก่สหกรณ์ตามจำนวนที่สหกรณ์แจ้งไป จนกว่าหนี้หรือภาระผูกพันนั้นจะระงับสิ้นไป ให้หน่วยงานนั้นหักเงินดังกล่าวและส่งเงินที่หักไว้ นั้นให้แก่สหกรณ์โดยพลัน

เพิ่มเติม มาตรา ๘๒/๑

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๗

การหักเงิน ณ ที่จ่าย

- การแสดงเจตนายินยอมตามวรรคหนึ่ง มิอาจจะถอนคืนได้ เว้นแต่สหกรณ์ให้ความยินยอมการหักเงินตามวรรคหนึ่ง ต้องหักให้สหกรณ์เป็นลำดับแรก ถัดจากนี้
- ภาษีอากร และการหักเงินเข้ากองทุนที่สมาชิกต้องถูกหักตาม กฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน และกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม

ประโยชน์ที่สหกรณ์ได้รับ

- เพื่อให้สหกรณ์ได้รับชำระหนี้จากต้นสังกัดก่อนธนาคารหรือเจ้าหนี้รายอื่น
- เพื่อให้เกิดความมั่นคงและป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับสหกรณ์เพราะเหตุจากการไม่สามารถหักเงิน ณ ที่จ่ายได้
- เป็นการแก้ไขปัญหาธุรกิจอื่นที่มีใช้สหกรณ์เข้ามาทำธุรกิจกับสมาชิกสหกรณ์แล้วใช้สิทธิในการหักเงิน ณ ที่จ่ายก่อนสหกรณ์

เพิ่มเติม มาตรา ๘๒/๒

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๘

■ การตั้งผู้รับโอนประโยชน์

- เพิ่มเติมว่า สมาชิกอาจทำหนังสือตั้งบุคคลหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้รับโอนประโยชน์ในเงินค้ำหุ้น เงินฝาก หรือเงินอื่นใดจากสหกรณ์เมื่อตนถึงแก่ความตาย โดยมอบไว้แก่สหกรณ์เป็นหลักฐาน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

- มาตรา ๑๖๕๖ บุคคลใดจะแสดงเจตนาโดยพินัยกรรมกำหนดเมื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของตนเอง หรือในการต่าง ๆ อันจะให้เกิดผลบังคับได้ตามกฎหมายเมื่อตนตายก็ได้
- มาตรา ๑๖๕๗ การแสดงเจตนากำหนดการเมื่อตายนั้นยอมทำได้ด้วยคำสั่งครั้งสุดท้ายกำหนดไว้ในพินัยกรรม
- มาตรา ๒๖๕๘ พินัยกรรมนั้นต้องทำตามแบบซึ่งระบุไว้ในหมวด ๒ แห่งลักษณะนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

- มาตรา ๑๖๕๕ พันัยกรรมนั้น จะทำได้แต่ตามแบบใดแบบหนึ่งที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้
- มาตรา ๑๖๕๖ พันัยกรรมนั้น จะทำตามแบบดังนี้ก็ได้ กล่าวคือ ต้องทำเป็นหนังสือลงวัน เดือน ปี ในขณะที่ทำขึ้น และผู้ทำ พันัยกรรมต้องลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคน พร้อมกัน ซึ่งพยานสองคนนั้นต้องลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อของผู้ทำพันัยกรรม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

- มาตรา ๑๖๕๗ พันัยกรรมนั้น จะทำเป็นเอกสารเขียนเองทั้งฉบับก็ได้ กล่าวคือผู้ทำพันัยกรรมต้องเขียนด้วยมือตนเองซึ่งข้อความทั้งหมด วัน เดือน ปี และลายมือชื่อของตน

การขูดลบ ตกเติม หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างอื่นซึ่งพันัยกรรมนั้นย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ผู้ทำพันัยกรรมจะได้ทำด้วยมือตนเอง และลงลายมือชื่อกำกับไว้

ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ

- เมื่อสมาชิกสหกรณ์ถึงแก่กรรม สหกรณ์สามารถพิจารณาจ่ายเงินให้แก่ทายาทหรือผู้รับโอนประโยชน์ที่สมาชิกได้ตั้งไว้ได้ในระยะเวลาอันสมควร ไม่ล่าช้าจนอาจทำให้ทายาทหรือผู้รับโอนประโยชน์ได้รับความเสียหายหรือเสียสิทธิประโยชน์
- เพื่อให้สหกรณ์สามารถจ่ายหรือโอนเงินค้ำหุ้นหรือผลประโยชน์ของสมาชิกผู้ตายให้กับผู้รับโอนประโยชน์ได้โดยชอบตามกฎหมายสหกรณ์

แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๘๖(๕)

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๙

■ อำนาจกระทำการของสหกรณ์

- **เพิ่มเติม (๕) รับฝากเงินประเภทออมทรัพย์หรือประเภทประจำ จากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่นหรือสมาคมงานกิจสงเคราะห์ ซึ่งมีสมาชิกของสมาคมนั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์ผู้รับฝากเงิน ทั้งนี้ ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์**
- **ประโยชน์ที่ได้รับ เพื่อเปิดโอกาสให้สหกรณ์สามารถรับเงินฝากจากสมาคมงานกิจสงเคราะห์ได้ตามกฎหมายสหกรณ์**

ประโยชน์ที่ได้รับ

- เพื่อเปิดโอกาสให้สหกรณ์สามารถรับเงินฝากจากสมาคม
ฌาปนกิจสงเคราะห์ได้ตามกฎหมายสหกรณ์

แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๕๒(๑)

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๑๐

- คุณสมบัติต้องห้ามของกรรมการหรือผู้จัดการ
- แก้ไขเป็น เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือ ความผิดลหุโทษ
- ประโยชน์ที่ได้รับ เพื่อมิให้ผู้กระทำผิดในทุก ๆ สถานความผิด อันมีโทษจำคุก และได้รับโทษจำคุก เข้ามามีบทบาทในสหกรณ์

ประโยชน์ที่ได้รับ

- เพื่อมิให้ผู้กระทำผิดในทุก ๆ ฐานความผิดอันมีโทษจำคุก และได้รับโทษจำคุก เข้ามามีบทบาทในสหกรณ์

แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๖๑

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๑๑

- อัตราค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
- แก้ไขวรรคหนึ่ง แก้ไขเป็น การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์ ให้จัดสรรเป็นทุนสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของกำไรสุทธิ และเป็นค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่ต้องไม่เกินร้อยละห้าของกำไรสุทธิ

ประโยชน์ที่ได้รับ

- เพื่อความเหมาะสมในการกำหนดค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย จึงให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้กำหนดอัตราค่าบำรุงเพราะเป็นผู้ออกกฎกระทรวง

แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๑๒

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๒

คณะกรรมการดำเนินการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
ประกอบด้วยประธานกรรมการดำเนินการชุมนุมสหกรณ์ระดับประเทศ
ประเภทละหนึ่งคน ในกรณีที่สหกรณ์ใดไม่มีชุมนุมสหกรณ์ระดับประเทศ
ให้มีผู้แทนจากสหกรณ์นั้นจำนวนหนึ่งคนเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง
และกรรมการอื่นซึ่งที่ประชุมใหญ่ของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
เลือกตั้งจากผู้แทนของสหกรณ์ซึ่งเป็นกรรมการดำเนินการ มีจำนวน
เท่ากับกรรมการโดยตำแหน่ง

แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๑๒

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๒

ให้คณะกรรมการดำเนินการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
เลือกตั้งกรรมการ เป็นประธานกรรมการคนหนึ่ง และรองประธาน
กรรมการคนหนึ่งหรือหลายคน

ให้คณะกรรมการดำเนินการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
แต่งตั้งผู้อำนวยการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย และให้
ผู้อำนวยการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยเป็นเลขานุการของ
คณะกรรมการดำเนินการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๑๒

พระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๒

หลักเกณฑ์และวิธีการได้มาซึ่งผู้แทนสหกรณ์ที่ไม่มีชุมนุมสหกรณ์
ระดับประเทศให้เป็นไปตามระเบียบของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย
การกำหนด**สัดส่วนผู้แทนสหกรณ์**ที่จะได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการอื่น
ให้เป็นไปตามระเบียบในมาตรา ๑๑๓(๓)

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๕๒ มาใช้บังคับแก่คณะกรรมการ
ดำเนินการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยและผู้อำนวยการสันนิบาต
สหกรณ์แห่งประเทศไทย โดยอนุโลม